

וְאֶבְרָהָם קָטוּרָה בְּעוֹבְדֵי־ן דְּכַשְׁרֵן, וְשָׂדֵר אֲבָרְהָם וְנִסְבָּה לִּיהָ לְאַנְתּוֹ. מִכָּאן דְּשָׁנׁוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוֹבִין, וְעַל דָּא אֲשַׁתֵּי שְׁמָה.

וַיּוֹסֶף אֲבָרְהָם, מָאִי וַיּוֹסֶף, אִי תִּימָא דְעַל שָׂרָה אִיהוּ דְאֹסִיף, לָאוּ חָבִי. אֶלָּא בְּיוֹמָהּ דְּשָׂרָה אֲזִדְּיוּג בְּהַדָּה זְמַנָּא חָדָא, וְלִבְתֵּר תְּרִידָ לָהּ עַל עִסְקֵי דִישְׁמַעְאֵל, וְלִבְתֵּר וַיּוֹסֶף בְּמִלְקַדְמִין זְמַנָּא אַחְרָא עַל מַה דְנָסִיב לָהּ בְּקַדְמִיתָא. וְכַפּוּס דְשָׁנׁי עוֹבְדָהּ חָבִי נְמִי שָׁנִי שְׁמָה.

תָּא חֲזִי, דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיְבִיאָהּ יַעֲזֶק הָאֱהֶלָה שָׂרָה אִמּוֹ. דְאֶתְגַּלְיָא דִּיּוֹקְנָא דְשָׂרָה וַיַּעֲזֶק אֶתְנַחֵם אַחְרֵי דְאֶתְגַּלְיָא אִמּוֹ, וְדִיּוֹקְנָהּ חָזָה חָמִי כָּל יוֹמָא. וְאֲבָרְהָם אָף עַל גַּב דְאִינְסִיב לָהּ עָאֵל בְּהַתּוּא בִּיתָא וְלֹא אָעִיל לָהּ לְהֵאִי אֶתְתָּא תַּמָּן, בְּגִין דְשִׁפְתָּה

לשון הקודש

שָׁנֵשָׂא אוֹתָהּ בְּרַאשׁוֹנָה. וְלִפְנֵי שְׁשֻׁנָּה מְעַשִׂיהָ, כְּדָ גַם שְׁנָה שְׁמָה. בַּא רְאָה, שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְבִיאָהּ יַעֲזֶק הָאֱהֶלָה שָׂרָה אִמּוֹ - שְׁהַתְּגַלְתָּה דְמוֹת שָׂרָה, וַיַּעֲזֶק הַתְּנַחֵם אַחְרֵי שְׁהַתְּגַלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוֹתָהּ הִיָּה רוֹאָה כָּל יוֹם. וְאֲבָרְהָם, אָף עַל גַּב שְׁנֵשָׂא, לֹא נִכְנַס לְאוֹתוֹ הַפִּית, וְלֹא הִכְנִיס אֶת אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְשֵׁם בְּדִי שְׁשֻׁפְתָּה לֹא

וְנִקְרָאָה קָטוּרָה בְּמַעֲשִׂים בְּשָׂרִים, וְשָׂלַח אֲבָרְהָם וְלָקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאן שְׁשֻׁנׁי שֵׁם מְכַפֵּר עַל חַטָּאִים, וְעַל בֵּן הַשְּׁתַנָּה שְׁמָה. וַיּוֹסֶף אֲבָרְהָם. מַה זֶה וַיּוֹסֶף? אִם תֹּאמַר שְׁהוּא הוֹסִיף עַל שָׂרָה - לֹא כְּדָ! אֶלָּא בִּימֵי שָׂרָה הִזְדוּג עִמָּה פַּעַם אַחַת, וְאַחַר כְּדָ גְרַשׁ אוֹתָהּ עַל עִסְקֵי יִשְׁמַעְאֵל, וְאַחַר כְּדָ וַיּוֹסֶף, כְּמוֹ מִקְדָּם פַּעַם אַחֲרַת עַל מַה

לא תירש גְבוֹרְתָהּ. וּבִאֱהָל דְשָׂרָה לָא אֲתַחֲוֵי אֲתַתָּא
אַחֲרָא אֶלְא רְבֵקָה.

וְאַבְרָהָם אָף עַל גַּב דְהוּה יָדַע דְדִיּוֹקְנָא דְשָׂרָה
אֲתַנְגְּלִיָּא תַמָּן, שְׂבָקִיָּה לְיַצְחָק הֵהוּא אֱהָל
לְמַחְמֵי דִיּוֹקְנָא דְאַמִּיָּה כָּל יוֹמָא. יַצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ
לְיַצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיּוֹקָא, דָּא הֵהוּא דִיּוֹקְנָא
דְשָׂרָה בְּהוּא מִשְׂכָּנָא.

דְּכָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיַצְחָק,
רָזָא דְמִהִימְנוּתָא עֲלָאָה לְאַתְדִּבְקָא יַצְחָק
בְּדִרְגָא דְחוּלְקִיָּה בְּדָקָא יָאוּת. תָּא חַוִּי, הָכָא
אַתְכְּלִיל (ס"א מִיָּא בְּאַשָּׁא) אֶשָּׂא בְּמִיָּא, וְדָאֵי אֶשָּׂא נְטִיל
מִיָּא, מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיַצְחָק
דָּא מִיָּא דְאַתְכְּלִיל בְּאַשָּׁא. וּבְקַדְמִיתָא אַתְכְּלִיל
בְּחָדָא אֶשָּׂא בְּמִיָּא. אִימְתִי, בְּשַׁעֲתָא דְעַקְדָּא לִיָּה

לשון הקודש

שרה באותו המשכן.

דְּכָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ
לְיַצְחָק, סוּד הָאִמּוֹנָה הַעֲלִיּוֹנָה שִׁדְבַק
יַצְחָק בְּדִרְגַת חֲלָקוּ בְּרָאוּי. בֵּא רָאָה,
כָּאן נְכַלְלוּ (מִיָּם עִם אִשׁ) אִשׁ עִם מִיָּם. וְדָאֵי
אִשׁ נוֹשָׂא מִיָּם. מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת
כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיַצְחָק, זֶה הַמִּיָּם שְׂנַבְכְּלִים
בְּאַשָּׁא. וּבְרָאשׁוֹנָה נְכַלְלוּ יַחַד אִשׁ וּמִיָּם.

תירש גְבוֹרְתָהּ. וּבִאֱהָל שָׂרָה לָא נִרְאָתָה
אַשָּׁה אַחֲרָת, אֶלְא רְבֵקָה.

וְאָף עַל גַּב שְׂאֵבְרָהָם הִיָּה יוֹדַע שְׂדִמּוּתָהּ
שֶׁל שָׂרָה נִגְלָתָה שָׁם, הַשְּׂאִיר לְיַצְחָק
אוֹתוֹ הָאֱהָל, לְרֵאוּת אֶת הַדְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ
בְּכָל יוֹם. יַצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם. זֶהוּ שְׂכַתוּב
וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיַצְחָק. אֶת
כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיּוֹקָא, זֶה אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל

לִיצְחָק לְמַעַבְד בִּיה דִּינָא כִּדִּין אֶתְכִּלִּיל אִשָּׁא בְּמִיָּא.
וְהִשְׁתָּא אֶתְכִּלִּילוּ מִיָּא בְּאִשָּׁא, לְמַחְוֵי כִּלָּא רָזָא
דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה:

וּלְבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אֲבָרָהָם
מִתְּנֹת. מָאֵי מִתְּנֹת. אֵלֶיךָ סְטְרֵי דְרִגְוִין
תַּתְּאִין דְּאִינוּן שְׂמַחֵן דְּסְטְרֵי רוּחַ מְסֻבָּא בְּגִין
לְאִשְׁלֻמָּא דְרִגְוִין, וְאִסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כִּלָּא בְּמַהִימְנוּתָא
עֲלָאָה כְּדָקָא חַוֵּי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים, אֵלֶיךָ הוּוּ בְּנֵי קְטוּרָה פְּלֻגְשׁ
בְּקַדְמִיתָא וּפְלֻגְשׁ הַשְׁתָּא. רַבִּי חֵיָּא אָמַר
פְּלֻגְשִׁים מִמָּשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, וְדָלָא
לְשִׁלְטָאָה לְגַבִּיָּה דִּיצְחָק. בְּעוֹדְנוּ חַוֵּי, בְּעוֹד דְּהוּהּ
אַבְרָהָם חַוֵּי וְקַיִים בְּעֵלְמָא דְלָא יְקַטְרְגוּן לִיה לְבַתְרָא,
וּבְגִין דִּיתְתַּקֵּן יִצְחָק בְּסֵטֵר דִּינָא קִשְׂיָא עֲלָאָה

לשון הקודש

הדרגות, והתעלה יצחק על הכל באמונה
העליונה פראוי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים – אלו היו בני קטורה.
פילגש פראשונה, ופילגש פעת. רבי
חייא אמר, פילגשים ממש. וישלחם מעל
יצחק בנו – שלא לשלט אצל יצחק.
בעודנו חי – בעוד שאברהם היה חי
וקיים בעולם, שלא יתגרו בו אחר כך,

מתי? בפעם שעקר את יצחק לעשות בו
דיון, אז נכללה האש במים. וכאן נכללו
מים באש, שהכל יהיה בסוד האמונה
העליונה.

וּלְבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן
אַבְרָהָם מִתְּנֹת. מה זה מתנות? אלו
העדרים הדרגות התחתונות שהם שמות
של ערדי רוח הממאה כדי להשלים את

לְאַתְתְּקַפָּא עַל בְּלָהוּ, וּבְלָהוּ אֶתְכַפֵּיין קַמִּיהּ. קַדְמָה
 אֶל אֶרֶץ קְדָם, בְּגִין דְּתַמָּן אֵינּוּן סְטָרֵי חֲרָשֵׁי מְסֻאֵבֵי.
 תָּא חַיִּי, כְּתִיב (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה
 מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֵלִין אֵינּוּן דְּהוּוּ מִבְּנֵי
 (אֵינּוּן) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים דְּאַבְרָהָם, וְהָא אֹקִימָנָא דְהָא
 בְּאֵינּוּן חֲרֵי קְדָם אֵינּוּן דְּאוּלְפִין חֲרָשִׁין לְבְנֵי נָשָׂא,
 וַיִּמְתְּהִיא אֶרֶץ קְדָם נָפְקוּ לָבָן וּבְעוֹר וּבְלָעָם בְּנוֹ
 וּבְלָהוּ חֲרָשֵׁי וְהָא אֹקִימוּהּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) מִי נָתַן לְמַשִּׁסָּה
 יַעֲקֹב (דף קלד ע"א) וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזֵזִים הֲלֵא יִי וְגו'. תָּא
 חַיִּי, מִזְמָנָא דְאַתְחַרְבֵּי בִי מִקְדָּשָׁא בְּרַבָּאן לָא שְׂרִיין
 בְּעֵלְמָא וְאַתְמַנְעוּ, כְּבִיכּוּל אֶתְמַנְעוּ מֵעִילָא וְתַתָּא,
 וְכָל אֵינּוּן שְׂאָר דְּרַגִּין תַּתְּאִין מִתְתַּקְפִּי וְאֲזִלִּי וְשְׁלִטִי
 עַלֵּיהוּ דִּישְׂרָאֵל בְּגִין דְּאֵינּוּן גְּרָמוּ בְּחֻבֵייהוּ.

לשון הקודש

ומאותה ארץ קדם יצאו לָבָן וּבְעוֹר
 וּבְלָעָם, וְכָלֵם מְכַשְׁפִּים, וְהָרֵי בְּאַרְוֵהוּ.
 רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) מִי נָתַן
 לְמַשִּׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזֵזִים הֲלֵא הִ'
 וְגו'. בֵּא רְאֵה, מִזְמַן שְׁנַחֲרַב בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, הַבְּרָכוֹת לֹא שׁוֹרוֹת בְּעוֹלָם
 וְנִמְנָעוֹת, כְּבִיכּוּל נִמְנָעוֹת מִמַּעֲלָה
 וּמִטָּה, וְכָל אוֹתָן שְׂאָר הַדְּרָגוֹת
 הַתַּחְתּוֹנוֹת מִתְגַּבְּרוֹת וְהוֹלְכוֹת

וּבְדֵי שִׁינְחָק יִתְקַן בְּצַד תְּדִין הַקִּשָּׁה
 הַעֲלִיין שִׁינְחָבֵר עַל כָּלֵם וְכָלֵם יִפְגְּעוּ
 לְפָנָיו. קַדְמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם - מְשׁוּם
 שְׁשָׁם הֵם אֲדָרֵי הַכְּשָׁפִים הַטְּמָאִים.
 בֵּא רְאֵה, כְּתוּב (מלכים א-ה) וַתֵּרֶב חֲכָמַת
 שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֵלוּ הֵם
 שְׁהִיוּ מִבְּנֵי וְהֵם בְּנֵי פִילֹגְשִׁים שֶׁל
 אַבְרָהָם. וְהָרֵי בְּאַרְנוּ שְׁהִרֵי בְּאוֹתָם הַרְרֵי
 קְדָם הֵם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם,

הַאִי קָרָא לָא אֲתִישְׁבֵן מְלִיָּה דְכִתְיֵב מִי נָתַן
 לְמַשְׁיָסָה יַעֲקֹב, פִּינּוֹן דְּאָמַר מִי נָתַן לְמַשְׁיָסָה
 יַעֲקֹב וַיִּשְׂרָאֵל, מַהוּ חֲטָאֲנּוּ לוֹ, חֲטָאֲנּוּ לוֹ מִיּוֹבְעֵי לִיָּה,
 וְאִי אָמַר חֲטָאֲנּוּ לוֹ, מָאִי וְלֹא אָבוּ, וְלֹא אָבִינּוּ
 מִיּוֹבְעֵי לִיָּה.

אַלְא בְּשַׁעֲתָא דְאִתְחַרְבַּ מִקְדָּשָׁא וְאִתְוָקַד הֵיכְלָא
 וְעָמַד אֲתַגְלִי, בְּעִיא שְׂכִינְתָּא לְאִתְעַקְרָא
 מִדּוּכְתָּהּ וּלְמִיָּהּ עֲמַהוֹן בְּגִלוּתָא, אָמְרָה אִיָּהּ
 בְּקַדְמִיתָא לְמַחְמֵי בֵּיתָאִי וְהֵיכְלָאִי וְאִפְקוּד עַל דּוּכְתֵּי
 דְבַהֲנֵי וְלִיּוֹאִי דְהוּוּ פְּלַחִין בְּבֵיתָאִי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּהֵיאָ שַׁעֲתָא אֲסַתְפַּלַּת בְּנֶסֶת
 יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא וְחַמַּאת דְּבַעֲלָה אֲסַתְלַק מִנָּה
 לְעֵילָא לְעֵילָא, נַחְתַּת לְתַתָּא עָאֲלַת בְּבֵיתָא וְאֲסַתְפַּלַּת
 בְּכָל אֵינּוֹן דּוּכְתֵּי, וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא לְעֵילָא לְעֵילָא

לשון הקודש

ההיכל והעם הגולה, רצתה השכינה
 להעקר ממקומה וללכת עמהם בגלות.
 אמרה: אלף בראשונה לראות את
 ביתי והיכלי, ואפקד את מקומות
 הבהנים והלויים שהיו עובדים בביתי.
 אמר רבי אלעזר, באותה שעה
 הסתכלה בנסת ישראל למעלה וראתה
 את בעלה מסתלק ממנה למעלה
 למעלה. ירדה למטה, נכנסה לבית

ושולטות על ישראל, משום שהם גרמו
 בחטאיהם.
 חפסוק הנה אין מתנשבים דבריו,
 שכתוב מי נתן למשסה יעקב. פינן
 שאמר מי נתן למשסה יעקב וישראל,
 מה זה חטאנו לו? הנה צריך להיות
 חטאו לו! ואם אמר חטאנו לו, מהו ולא
 אבו? ולא אבינו צריך להיות!
 אלא בשעה שנחרב המקדש ונשרף

וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא לְתַתָּא. הָדָא הוּא דְכַתִּיב (ירמיה לא) קוֹל
בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְכֵי תַמְרוּרִים רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ
וְגו' וְאוֹקְמוּהָ.

בֵּינָן דְּעָאֲלַת בְּגִלוּתָא אֶסְתַּכְּלַת בְּעַמָּא וְחַמַּאת
דְּדַחְקֵי לֹון וְרַמְסֵי לֹון בְּגִלוּתָא בֵּין רַגְלֵיהוּ
דְּשָׂאָר עַמּוּן, בְּדִין אֲמַרְת (ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּחָה
יַעֲקֹב וְגו'. וְאִינוּן אֲמַרִין הֵלָא יֵי זֵו חֲטָאנוּ לֹו. וְהִיא
אֲמַרְת וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלֹּוד וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

וּבְשַׁעֲתָא דְזַמִּין קַדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְמַפְקַד עַל
עַמִּיהָ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תִּיתּוּב מִן גְּלוּתָא
בְּקַדְמִיתָא (אמר ליה קדשא בריה דהוא) תִּיהֵךְ לְבֵיתָא, בְּגִין דְּבֵית
הַמְּקַדָּשׁ יִתְבְּנֵי בְּקַדְמִיתָא, וְיִימָא לָהּ קַדְשָׁא בְּרִידָּהּ
הוּא קוּמֵי מַעְפָּרָא. הִיא תָּבַת וְאֲמַרְהָ לְאֵן אֲתֵר
אִיהֵךְ, בִּיתָאֵי חָרַב הֵיכְלֵי אֲתוּקַד בְּנוֹרָא.

לשון הקודש

וְגו'. וְהֵם אוֹמְרִים: הֵלָא ה' זֵו חֲטָאנוּ לֹו.
וְהִיא אוֹמַרְת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלֹּוד
וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

וּבְשַׁעֲתָא שְׁעֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְפַקַּד אֶת עַמּוּן, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תִּישׁוּב מִן
הַגְּלוּת בְּרֵאשׁוּנָה. וְאוֹמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא: תִּלְכִי לְבֵית פְּדֵי שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ
יִבְנֶה בְּהַתְּחֵלָה. וְיֹאמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא: קוּמֵי מִן הַעֲפָר. הִיא שָׁבָה

וְהֶסְתַּכְּלָה בְּכָל אוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת,
וְנִשְׁמַע קוֹל לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְנִשְׁמַע קוֹל
לְמַטָּה. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה
נִשְׁמַע נְהִי בְכֵי תַמְרוּרִים רַחֵל מִבְּכָה
עַל בְּנֵיהָ וְגו', וּבְאֲרוּהָ.

בֵּינָן שְׁנַכְנֶסָה לְגִלוּת, הֶסְתַּכְּלָה עַל
הָעָם, וְרָאָתָה שְׂדוּחֻקִים אוֹתָם וְרוּמְסִים
אוֹתָם בְּגִלוּת בֵּין רַגְלֵי שָׂאָר הָעַמִּים. אִז
אֲמַרְהָ: (ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּחָה יַעֲקֹב

עַד דְּקַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא יִבְנֵי בֵי מִקְדָּשָׁא בְּקַדְמֵיתָא
 וַיִּתְקִין הֵיכְלָא וַיִּבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וּלְבַתֵּר
 יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים קמז) בּוֹנֵה
 יְרוּשָׁלַם יְיָ וְגו'. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם בְּקַדְמֵיתָא וּלְבַתֵּר
 נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם, וַיִּימָא לָהּ (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מֵעַפְרָ
 קוּמֵי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם וְגו'. וַיִּתְּפֵינֵשׁ גְּלוּתֵהוּן דִּישְׂרָאֵל.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְיָ, בְּקַדְמֵיתָא,
 וּלְבַתֵּר נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם. וְכִדִּין הָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב
 וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם דָּא תַּחֲיִית הַמֵּתִים. וְכְּתִיב, (יחזקאל לו)
 וְאֵת רוּחֵי אֶתְּן בְּקַרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי
 תֵּלְכוּ וְגו'. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע"כ פרשת חיי שרה).

לשון הקודש

הַתְּנַעֲרֵי מֵעַפְרָא קוּמֵי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם וְגו'.
 וַיִּכְנֵם אֶת גְּלוּתֵי יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
 בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' – בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר
 כֶּף – נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם. וְאִזּוּ הָרוּפָא
 לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם, זֶה תַּחֲיִית
 הַמֵּתִים, וְכְּתוּב (יחזקאל לו) וְאֵת רוּחֵי אֶתְּן
 בְּקַרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תֵּלְכוּ
 וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

וְאוֹמְרֵת: לְאִיזָה מְקוּם אֵלֶּךְ? בֵּיתִי חָרֵב,
 וְהֵיכְלִי נִשְׂרַף בְּאֵשׁ.

עַד שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִבְנֶה אֶת בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה וַיִּתְקִין אֶת הֵיכְל
 וַיִּבְנֶה אֶת קַרְיַת יְרוּשָׁלַם, וְאַחַר כֶּף
 יָקִים אוֹתָהּ מִן הָעַפְרָא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים
 קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' וְגו'. בּוֹנֵה
 יְרוּשָׁלַם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּף נְדָחֵי
 יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם. וַיִּאמֶר לָהּ: (ישעיה נב)

פְּרַשְׁתַּת תּוֹלְדוֹת

וְאֵלֶּה (בראשית כח) תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וְגו'. פָּתַח רַבִּי חֵיָא
 וְאָמַר (תהלים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל
 תְּהַלְתּוֹ. תָּא חֲזִי, כִּד בְּעָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלִיק
 בְּרַעֲוִיתָא קַמִּיהּ לְמַבְרִי עֲלֵמָא, הָוָה מְסַתְּפֵל
 בְּאַוּרֵייתָא, וּבָרָא לִיהּ, וּבְכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְבָרָא
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֲלֵמָא הָוָה מְסַתְּפֵל בְּאַוּרֵייתָא,
 וּבָרָא לִיהּ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (משלי ח) וְאַהִיָּה אֶצְלוּ
 אָמוֹן וְאַהִיָּה (דף קלד ע"ב) שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם אֵל תִּקְרִי
 אָמוֹן, אֵלָא אָמוֹן.

כִּד בְּעָא לְמַבְרִי אָדָם אָמְרָה תּוֹרָה קַמִּיהּ, אִי בַר
 נָשׁ יִתְבְּרִי, וְלִבְתַּר יַחֲטִי וְאַנְתָּ תִּידוֹן לִיהּ, אִמְאִי
 יְהוֹן עוֹבְדֵי יְדָךְ לְמַנְנָא, דְּהָא לָא יִיכּוֹל לְמַסְבֵּל דִּינְךָ.
 אָמַר לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אֲתִקְנִית תְּשׁוּבָה עַד
 לָא בְּרֵאתִי עֲלֵמָא, אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֲלֵמָא

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

פְּרַשְׁתַּת תּוֹלְדוֹת

מְסַתְּפֵל בַּתּוֹרָה וּבוֹרָא אוֹתוֹ. זְהוּ
 שְׂכַתּוֹב (משלי ח) וְאַהִיָּה אֶצְלוּ אָמוֹן וְאַהִיָּה
 שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם. אֵל תִּקְרִי אָמוֹן אֵלָא
 אָמוֹן.

בְּשִׁרְצָה לְבָרָא אָדָם, אָמְרָה הַתּוֹרָה
 לְפָנָיו: אִם הָאָדָם יִבְרָא וְאַחַר כֵּן יִחְטָא
 וְאַתָּה תִּדוֹן אוֹתוֹ, לְמָה יִהְיוּ מַעֲשֵׂי דִּיךָ
 לְחַטָּם, שְׁתַּרְי לָא יוֹכֵל לְסַבֵּל אֶת דִּינְךָ?

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וְגו'. פָּתַח רַבִּי
 חֵיָא וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה'
 יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהַלְתּוֹ. בֵּא רָאָה, בְּשִׁרְצָה
 הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעֵלָה בְּרַצוֹן לְפָנָיו
 לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה מְסַתְּפֵל בַּתּוֹרָה
 וּבוֹרָא אוֹתוֹ, וּבְכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה
 שְׂבָרָא הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, הָיָה

בְּשַׁעֲתָא דְעֵבֶד לִיהּ וּבָרָא לְאָדָם, אָמַר לִיהּ, עֲלָמָא
עֲלָמָא, אַנְתָּ וְנִימוּסָךְ לָא קִיַּיְמִין אֶלְא עַל אֹרִייתָא.

וּבְגִין כֶּךָ בְּרֵאתִי לִיהּ לְאָדָם כֶּךָ, בְּגִין דִּיתְעַסֵּק בָּהּ.
וְאִי לָאו, הָא אַנְא אֶהְדַּר לָךְ לְתַהוּ וּבְהוּ

וּכְלָא בְּנִינִיה דְאָדָם קִיַּיְמָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, ^{(ישעיה}

אַנְכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. וְאֹרִייתָא ^{מה)}

קִיַּיְמָא וּמְכַרְזָא קַמִּייהוּ דְבְנֵי נֶשָׂא, בְּגִין דִּיתְעַסְקוּ

וַיִּשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ וְלִית מָאן דִּירְכִין אוּדְנִיהּ.

תָּא חַוִּי, כָּל מָאן דְאֶשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא אִיהוּ קַיִים

עֲלָמָא, וְקַיִים כָּל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא עַל תְּקוּנִיהּ

בְּדַקָּא יְאוּת, וְלִית לָךְ כָּל שְׂיִיפָא וְשְׂיִיפָא דְקִיַּיְמָא

בֵּיהּ בְּבַר נֶשָׂא, דִּלָּא חַוִּי לְקַבְּלִיהּ בְּרִיָּה בְּעֲלָמָא. דְהָא

כְּמָה דְבַר נֶשָׂא אִיהוּ מְתַפְּלִיג שְׂיִיפִין, וּכְלָהוּ קִיַּיְמִין

דְרַגִּין עַל דְרַגִּין מְתַקְנִין אֵלִין עַל אֵלִין וּכְלָהוּ חַד

לשון הקודש

זְהוּ שְׁכַתוּב ^(ישעיה מה) אַנְכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ
וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. וְהַתּוֹרָה עוֹמְדַת
וּמְכַרְזָה לְפָנֵי בְנֵי אָדָם כְּדֵי שִׁיתְעַסְקוּ
וַיִּשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וְאִין מִי שִׁירְכִין אֲזִינוּ.

בַּא רְאָה, כָּל מִי שֶׁמְשַׁתְּדַל בַּתּוֹרָה,
מְקַיֵּם הָעוֹלָם וּמְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה
עַל תְּקוּנֹתוֹ בְּרֵאוּי, וְאִין לָךְ כָּל אֵיבַר
וְאֵיבַר בְּאָדָם שְׂאִין כְּנַגְדוֹ בְּרִיָּה בְּעוֹלָם.
שְׁהָרִי כְּמוֹ שְׂאָדָם נֶחֱלַק לְאֵיבָרִים,

אָמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִנֵּה תִקְנֵתִי
תְּשׁוּבָה מֵרַם שְׁבַרְתִּי אֶת הָעוֹלָם.

אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם בְּשַׁעֲה
שְׁעֵשָׂה אוֹתוֹ וּבָרָא אֶת הָאָדָם, אָמַר לוֹ:
עוֹלָם, עוֹלָם, אַתָּה וְחַקוּתִיךָ לֹא יִתְקַיְמוּ
אֶלְא עַל הַתּוֹרָה.

וּמִשּׁוּם כֶּךָ בְּרֵאתִי כֶּךָ אֶת הָאָדָם, כְּדֵי
שִׁיתְעַסֵּק בָּהּ, וְאִם לֹא – הָרִינִי מִחֲזִירְךָ
לְתַהוּ וּבְהוּ, וְהַכֹּל בְּשִׁבִיל הָאָדָם קַיִם.

גּוֹפָא, הָכִי נָמִי עֲלֵמָא, כָּל אֵינוֹן בְּרִיין בְּלָהוּ שְׂיִפִין
שְׂיִפִין, וְקִימִין אֱלִין עַל אֱלִין, וְכַד מִתְתַקְנָן בְּלָהוּ,
הָא (חד) גּוֹפָא מִמָּשׁ.

וְכֵלָא כְּגוֹנָא דְאֹרִייתָא, דְּהָא אֹרִייתָא כֵּלָא
שְׂיִפִין וּפְרָקִין, וְקִימִין אֱלִין עַל אֱלִין, וְכַד
מִתְתַקְנָן בְּלָהוּ, אֲתַעְבִּידוּ חַד גּוֹפָא. בִּיּוֹן דְּאֲסַתְּכֵל
דְּדָד בְּעוֹבְדָא דָּא, פְּתַח וְאֶמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ
מַעֲשֵׂיךָ יי כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ.
בְּאֹרִייתָא אֵינוֹן כָּל רְזִין עֲלָאִין חֲתִימִין דְּלָא
יִכְלִין לְאֲתִדְבַקָּא, בְּאֹרִייתָא כָּל אֵינוֹן
מְלִין עֲלָאִין, דְּאֲתִנְגְּלִין וְלָא אֲתִנְגְּלִין, בְּאֹרִייתָא אֵינוֹן
כָּל מְלִין דְּלַעִילָא וְלַתְתָּא, כָּל מְלִין דְּעֲלֵמָא דִּין, וְכָל
מְלִין דְּעֲלֵמָא דְּאֲתִי בְּאֹרִייתָא אֵינוֹן, וְלִית (דף קלה ע"א)
מָאן דְּיִשְׁבַח וַיִּדַע לֹון, וּבְגִין כֶּךָ פְּתִיב, (תהלים קו) מִי
יִמְלֵל גְּבוּרֹת יי יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

לשון הקודש

וּבְשִׁכְלֵם גְּתַקְנִים - נַעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד.
בִּיּוֹן שְׂדוֹד הַסְתַּכֵּל בַּמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, פְּתַח
וְאֶמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֵם
בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ.
פְּתוּרָה כָּל הַפּוֹדוֹת עֲלִיוֹנִים חֲתוּמִים
שְׁלֵא יְכוּלִים לְהַשִּׁיג. פְּתוּרָה כָּל אוֹתָם
דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁהִתְנַלּוּ וְלֹא הִתְנַלּוּ.
פְּתוּרָה הֵם כָּל הַדְּבָרִים שֶׁלְמַעַלָּה

וְכֵלֵם עוֹמְדִים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת
מְתַקְנִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ וְכֵלֵם גּוֹף אֶחָד -
כֶּךָ גַּם הָעוֹלָם, כָּל אוֹתָם בְּרִיּוֹת כָּלֵם
אֵיבָרִים אֵיבָרִים וְעוֹמְדִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ,
וְכֵאֲשֶׁר כָּלֵם מְתַקְנִים - הִנֵּה גּוֹף וְאֶחָד
מִמָּשׁ.

וְחַפֵּל כְּמוֹ שֶׁהִתוּרָה. שֶׁהָרִי כָּל הַתוּרָה
אֵיבָרִים וּפְרָקִים וְעוֹמְדִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ,

תָּא חַזִּי אַתָּא שְׁלֵמָה וּבְעָא לְמִיָּקָם עַל מְלוּי
 דְּאוּרֵייתָא, וְעַל דְּקְדוּקֵי אוּרֵייתָא, וְלֹא יָכִיל,
 אָמַר (קהלת ז) אָמַרְתִּי אַחְכְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי. דְּוֹד
 אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

תָּא חַזִּי, כְּתִיב בְּשְׁלֵמָה (מלכים א ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֵשֶׁת
 אֱלֹפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְפֵי. וְהָא
 אוּקְמוּנָה. דְּחֲמִשָּׁה וְאַלְפֵי טַעְמִים הֵווּ בְּכָל מִשָּׁל וּמִשָּׁל
 דְּהִתּוּה אָמַר. וּמָה שְׁלֵמָה דְּאִיהוּ בְּשָׂר וְדָם כְּדָן הֵווּ
 בְּמְלוּי, מְלוּי דְּאוּרֵייתָא דְּקָאֲמַר קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא,
 עַל אַחַת פְּמָה וְכַפָּה, דְּבְכָל מְלָה וּמְלָה אִית בָּהּ פְּמָה
 מִשָּׁלִים, כְּפָמָה שִׁירִין, כְּפָמָה תְּשַׁבְּחוּן, כְּפָמָה רְזִין עַלְאִין,
 כְּפָמָה חֲכָמָאן וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ.

לשון הקודש

וַיְדַבֵּר שְׁלֵשֶׁת אֱלֹפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ
 חֲמִשָּׁה וְאַלְפֵי. וְהָרִי בְּאוּרֵיהוּ שְׁחֲמִשָּׁה
 וְאַלְפֵי טַעְמִים הֵווּ בְּכָל מִשָּׁל וּמִשָּׁל
 שְׁהִיָּה אוּמַר. וּמָה שְׁלֵמָה, שְׁהוּא בְּשָׂר
 וְדָם, כְּדָן הֵווּ בְּדְבָרֵינוּ – דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
 שְׁאֲמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַחַת כְּפָמָה
 וְכַפָּה שְׁבְכָל דְּבָר וְדְבָר יֵשׁ בּוֹ כְּפָמָה
 מִשָּׁלִים, כְּפָמָה שִׁירִים, כְּפָמָה תְּשַׁבְּחוֹת,
 כְּפָמָה סוּדוֹת עַלְיוֹנִים, כְּפָמָה חֲכָמוֹת, וְעַל
 בְּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'.

וּלְמַטָּה. כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה
 וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הֵם
 בְּתוֹרָה, וְאִין מִי שְׁמַשְׁגִּיחַ וּמַכִּיר אוֹתָם.
 וּמִשׁוּם כְּדָן כְּתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלֵל
 גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

בַּא רְאִיה, בַּא שְׁלֵמָה וּבְקִשׁ לְעַמּוּד עַל
 דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְעַל דְּקְדוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא
 יָכִיל. אָמַר, אָמַרְתִּי אַחְכְּמָה וְהִיא
 רְחוּקָה מִמְּנִי. דְּוֹד אָמַר, (תהלים קיט) גַּל
 עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

בַּא רְאִיה, כְּתוּב בְּשְׁלֵמָה (מלכים-א ה)

תָּא חַוִּי, מַה כְּתִיב לְעֵילָא, (בראשית כה) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת
 יִשְׁמָעֵאל, דְּאֵינוּן תְּרִיסר נְשִׂאִין, לְבַתָּר אָמַר
 וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, סְלֵקָא דַּעְתָּךְ דְּכִינוּן דְּכְתִיב בֵּיה
 בְּיִשְׁמָעֵאל דְּאוּלִיד תְּרִיסר נְשִׂאִין, וְיִצְחָק אוּלִיד תְּרִין
 בְּנִין, וְדָא אֶסְתַּלַּק וְדָא לָא אֶסְתַּלַּק. עַל דָּא כְּתִיב
 מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ, דָּא יִצְחָק, וְיִצְחָק אֶפִּיק לִיה
 לְיַעֲקֹב דְּהָוָה אִיהוּ בְּלַחוּדוּי וַתִּיר מִכְּלָהוּ, דְּאוּלִיד
 תְּרִיסר שְׁבַטִין, קִיּוּמָא דְלְעֵילָא וְתַתָּא. אַבְל יִצְחָק
 לְעֵילָא בְּקַדוּשָׁה עֲלָאָה (ס"א וְיִשְׁמָעֵאל) וְעָשׂוּ לְתַתָּא, וְעַל
 דָּא כְּתִיב, מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ,
 דָּא יַעֲקֹב כִּד אֶתְדַבֵּק שְׁמֵשָׁא בְּסִיחָרָא כְּפִמָּה כְּכַבֵּיא
 גְּהִירִין מְנִיחָו.

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבָרָהָם. (בראשית כה) אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, מָאִי שָׁנָא דַּעַד הָכָא לָא כְּתִיב בֶּן
 אֲבָרָהָם וְהַשְׁתָּא אָמַר, אֵלָּא אַף עַל גַּב דְּכְתִיב וַיְבָרַךְ

לשון הקודש

יעקב, שהוא היה לבדו יותר מכלם,
 שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של
 מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה
 בקדושה עליונה, וישמעאלו ועשו למטה,
 ועל בן כתוב מי ימלל גבורות ה' ושמיע
 כל תהלתו. זה יעקב. כשנדבק השמש
 בלבנה, כמה כוכבים מאירים מהם.
 ואלה תולדות יצחק בן אברהם. אמר

כאן ראה מה כתוב למעלה, ואלה
 תולדות ישמעאל. שהם שנים עשר
 נשיאים. אחר כך אמר ואלה תולדות
 יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו
 בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים
 ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה
 וזה לא התעלה? על בן כתוב מי ימלל
 גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את

אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב בְּנוֹ, הַשְׁתָּא דְּמִית אַבְרָהָם דְּיוֹקְנֵיהּ
 הָוָה בֵּיתָה, וְאַשְׁתָּאֵר בֵּיתָה בְּיַעֲקֹב, דְּכָל מָאן דְּתָמִי
 לְיַעֲקֹב הָוָה אָמַר דָּא אַבְרָהָם וְדָאִי, וְהָוָה סְהִיד וְאָמַר
 (בראשית כה) אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יַעֲקֹב.

רַבִּי יַעֲקֹב קָם לִילִיא חַד (דף קלה ע"ב) לְמַלְעֵי בְּאוּרֵיטָא,
 וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקֶסְרוּי, בְּתַהֵיא שְׁעָתָא. אָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, אִיקוּם וְאִיזִיל לְגַבִּי רַבִּי יַעֲקֹב, וְאַלְעִי
 בְּאוּרֵיטָא וְנִתְחַבַּר בְּחָדָא. אֲזַל עֲמִיָּה חֲזַקִּיָּה בְּרִיה
 דְּהָוָה רַבִּיא. בַּד קָרִיב אַפְבָּא, שָׁמַע לִיה לְרַבִּי יַעֲקֹב
 דְּהָוָה אָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
 אֶת יַעֲקֹב בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי, תַּאי
 קָרָא לָא רִישִׁיָּה סִיפִיָּה וְלָא סִיפִיָּה רִישִׁיָּה, מָאִי
 שְׁנָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲטְרִיךְ לְבָרְכָא לִיה
 לְיַעֲקֹב, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לָא בְּרַכִּיָּה. מָאִי טַעְמָא, מִשּׁוּם

לשון הקודש

בשעה שהיא. אמר רבי יהודה, אקום
 ואלך לרבי יעקב, ואעסק בתורה
 ונתחבר יחד. הלך עמו חזקיה בנו,
 שהיה ילד. בשקרב לשער, שמע את
 רבי יעקב שהיה אומר, ויהי אחרי מות
 אברהם ויברך אלהים את יעקב בנו
 וישב יעקב עם באר לחי ראי הפסוק
 הוה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו.
 מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצריך

רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב
 בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב
 שכתוב ויברך אלהים את יעקב בנו,
 כעת שמת אברהם, דמותו היתה בו,
 ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את
 יעקב, היה אומר זה נדאי אברהם, והיה
 מעיד ואומר, אברהם הוליד את יעקב.
 רבי יעקב קם לילה אחד לעסק
 בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה

דָּלָא יתְבַרְךְ עֵשׂוֹ, וְעַל דָּא סְלִיקוּ אֵינּוֹן בְּרַבָּאן
 לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאוּקְמוּהָ. וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב עִם בְּאֵר
 לַחֵי רְאִי, מָאִי לַחֵי רְאִי, אֵלָּא דְאֶתְחַבֵּר בְּהָ
 בְּשִׁכְנֵתָא, בִּירָא דְמִלְאָךְ קַיִמָּא אֶתְחַזֵּי עֲלֵהּ,
 בְּתַרְגּוּמוֹ, וּבְגִין כֶּךָ בְּרַבִּינָה.

אֲדַהֲבִי, בְּטַשׁ רַבִּי יְהוּדָה אַבְבָּא וְעָאֵל, וְאֶתְחַבְּרוּ.
 אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, הֲשֵׁתָא זְוונָא דְשִׁכְנֵתָא
 בְּהַדְרָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי בְּאֵר לַחֵי רְאִי
 דְקַאֲמַרְתָּ שְׁפִיר, אֲבָל בְּמִלָּה אֲשַׁתְּמַע. פֶּתַח וְאָמַר,
 (שיר השירים ד) מַעְיָן גְּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְזִלִים מִן לְבָנוֹן,
 הָאִי קָרָא אֶתְמָר אֲבָל הָאִי אוּקְמוּהָ, מַעְיָן גְּנִים דָּא
 אַבְרָהָם בְּאֵר מַיִם חַיִּים דָּא יַעֲקֹב, וְנִזְזִלִים מִן לְבָנוֹן
 דָּא יַעֲקֹב. בְּאֵר מַיִם חַיִּים דָּא יַעֲקֹב, הֵיִינוּ דְכַתִּיב
 וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי. וּמָאִי בְּאֵר דָּא

לשון הקודש

והתחברו. אמר רבי יעקב, פֶּתַח וְאָמַר
 השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, הַבְּאֵר
 לַחֵי רְאִי הוּוּ שְׁאֲמַרְתָּ – יָפָה, אֲבָל
 בְּדַבַּר נִשְׁמַע. פֶּתַח וְאָמַר, (שיר ד) מַעְיָן
 גְּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְזִלִים מִן לְבָנוֹן.
 הפסוק הַזֶּה נִתְבְּאֵר, אֲבָל הִנֵּה פֶרְשׁוּהוּ,
 מַעְיָן גְּנִים – זֶה אַבְרָהָם. בְּאֵר מַיִם חַיִּים
 – זֶה יַעֲקֹב. וְנִזְזִלִים מִן לְבָנוֹן – זֶה יַעֲקֹב.
 בְּאֵר מַיִם חַיִּים זֶה יַעֲקֹב, הֵיִינוּ שְׁכַתוּב

לְבָרְךָ אֶת יַעֲקֹב מִשׁוּם שְׁאֲבָרְהֶם לֹא
 בְּרַךְ אוֹתוֹ? מַה תַּפְעֵם? מִשׁוּם שְׁלֹא
 יתְבַרְךְ עֵשׂוֹ, וְעַל כֵּן עָלוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת
 לְקַבְּ"ה, וּבְאֵרוֹהוּ. וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב עִם בְּאֵר
 לַחֵי רְאִי, מַה זֶה לַחֵי רְאִי? אֵלָּא
 שְׁהֶתְחַבֵּר עִם הַשְּׁכִינָה, הַבְּאֵר שֶׁל
 מִלְאָךְ הַבְּרִית נִרְאָה עֲלֶיךָ בְּתַרְגּוּמוֹ,
 וּמִשׁוּם כֶּךָ בְּרַכּוּ.

בִּינְתָיִם דְּפַק רַבִּי יְהוּדָה בַּשַּׁעַר וּנְכַנְסוּ,

שְׂכִינָתָא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים
 וְלִית לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן, חֵי הוּא בְתָרֵי עֲלָמִין, חֵי לְעִילָא,
 דְּאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, חֵי לְגַבֵּי עֲלָמָא תַתָּאָה, וְעֲלָמָא
 תַתָּאָה בְּגִינֵיהּ קִיּוּמָא וְנִהְרָא.

תָּא חֵי, סִינְהָרָא לָא אֲתִנְהִירַת, אֲלָא בַד חֵיָא לִיה
 לְשִׁמְשָׁא, וּבִיּוֹן דְּחֵיָא לִיה, אֲתִנְהִיר. וְעַל דָּא
 הָאֵי בְּאֵר לַחֵי רוּאֵי וְדָאֵי, וּבְדִין אֲתִנְהָרָא, וְקִיּוּמָא
 בְּמִין חֵיין, לַחֵי רָאֵי, בְּגִין לְאַתְמַלֵּיא וְלְאַתְנִהָרָא
 מִהָאֵי חֵי.

תָּא חֵי, פְּתִיב (דף קלז ע"א) (שמואל ב כ"ג) וּבְנִיחֵו בֶן יְהוּדָע
 בֶּן אִישׁ חֵי דְהוּה צְדִיק וְנִהִיר וְנִהִיר לְדָרִיָה, פְּמָה
 דְּחֵי דְלְעִילָא נָהִיר לְעֲלָמָא. וּבְכָל זְמָנָא הָאֵי בְּאֵר
 לַחֵי אֲסַתְפַּל וְחָמֵי, בְּגִין לְאַתְנִהָרָא בְּדִקְאֲמָרֵן. וַיֵּשֶׁב
 יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רָאֵי. הֵינֵנו דְכָתִיב, (בראשית כה)

לשון הקודש

אותו - מאירה. ועל בן באר לחי ראי
 הוּו וְדָאֵי, וְאֵז מְאִירָה וְעוֹמְדַת בְּמִים
 חֵיִים. לַחֵי רָאֵי, פְּדֵי לְהַתְמַלָּא וְלִהְיוֹת
 מְאִירָה מִחֵי הָזֶה.

בַּא רָאָה, פְּתִיב (שמואל-ב כז) וּבְנִיחֵו בֶן
 יְהוּדָע בֶּן אִישׁ חֵי, שְׁהִיָה צְדִיק וְהָאִיר
 לְדוֹרוֹ, כְּמוֹ חֵי שְׁלִמְעֵלָה מְאִיר לְעוֹלָם,
 וּבְכָל זְמַן הַבְּאֵר הוּו לַחֵי מְסַתְפַּלַת
 וְרוּאָה פְּדֵי לְהָאִיר, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וַיֵּשֶׁב

וישב יצחק עם באר לחי ראי. ומה
 הַבְּאֵר? זֶה הַשְּׂכִינָה. לַחֵי - זֶה חֵי
 הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאִין
 לְהַפְרִיד אוֹתָם. חֵי הוּא בְּשַׁנֵּי עוֹלָמוֹת.
 חֵי לְמַעְלָה, שְׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. חֵי
 כְּלַפֵּי הָעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן. וְהָעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן
 בְּשַׁבִּילוֹ קִים וּמְאִיר.

בַּא רָאָה, הַלְבָנָה לָא מְאִירָה אֲלָא
 בְּשִׁרוּאָה אֵת הַשֶּׁמֶשׁ, וּבִיּוֹן שְׁרוּאָה

בְּקַחְתוּ אֶת רַבְקָה, וַיְתִיב בְּהֵדָה, וְאֶת־אֲחִיד עִמָּה,
 חֲשָׁד בְּלִילָה, וְדַבְּתִיב, (שיר השירים ב) שְׂמָאלוּ תַחַת
 לְרֵאשִׁי. וְתָא חֲזִי, יִצְחָק בְּקִרְיַת אַרְבַּע הָוּה בְּתַר
 דְּמִית אַבְרָהָם, מַהוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לְחֵי רוּאֵי,
 דְּאִזְדַּוּג בֵּיהּ, וְאֲחִיד בֵּיהּ בְּהַהוּא בִּירָא, לְאַתְעָרָא
 רְחִימוּתָא כְּדַקְאֲמַרְן.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזַרְחַ הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא
 הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.
 וְזַרְחַ הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שְׂמָשָׁא דְנִהִיר לְסִיחָרָא, דְּכַד אֶתְחַזִּי
 בְּהֵדָה כְּדִין נְהָרָא, וְאֶתְנַהִיר וְזַרְחַ מֵאַתַּר עֲלָאָה
 דְּקַיִמָא עֲלֵיהּ, מִתַּמָּן זָרַח תְּדִיר. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ,
 לְאַזְדַּוּגָא בְּהֵדָה דְּסִיחָרָא. (קהלת א) הוֹלֵךְ אֵל דְּרוּם,
 דְּאִיהוּ יְמִינָא וְשׂוּי תוֹקֶפִיָּה בֵּיהּ, וּבְגִין דְּתוֹקֶפִיָּה בֵּיהּ,
 כָּל חֵילָא דְנוֹפָא בִּימִינָא הוּא וּבֵיהּ תְּלִיָא. וּלְבַתַּר

לשון הקודש

הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף
 זֹרַח הוּא שָׁם. וְזַרְחַ הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ
 שְׂמָאִיר לְלִבְנָה. שְׂפָאֲשֵׁר נִרְאָה עִמָּה, אִזּו
 מְאִירָה, וּמְאִיר וְזֹרַח מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן
 שְׁעוּמַד עֲלָיו, מִשָּׁם זֹרַח תְּמִיד. וּבֵא
 הַשֶּׁמֶשׁ - לְהַזְדַּוּג עִם הַלְּבָנָה. הוֹלֵךְ אֵל
 דְּרוּם - שֶׁהוּא הַיְמִינִי, וְשָׁם בּוֹ אֵת כְּחוֹ.
 וּמִשׁוֹם שְׂכַחוּ בּוֹ, כָּל כַּח הַגּוֹף הוּא בְּיַמִּין
 וּבּוֹ הוּא תְּלִיָּי. אַחַר כֵּךְ סוֹבֵב אֵל צְפוֹן.

יִצְחָק עִם בְּאֵר לְחֵי רֵאִי, הִינּוּ שְׂכַתוּב
 בְּקַחְתוּ אֶת רַבְקָה, וַיֵּשֶׁב עִמָּה וְהִתְאַחַד
 עִמָּה, חֲשָׁד בְּלִילָה, שְׂכַתוּב (שיר ב) שְׂמָאלוּ
 תַחַת לְרֵאשִׁי. וּבֵא וְרָאָה, יִצְחָק הָיָה
 בְּקִרְיַת אַרְבַּע אַחֲרֵי שְׁמַת אַבְרָהָם. מַה
 זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לְחֵי רֵאִי?
 שֶׁהַזְדַּוּג עִמָּה, וְאַחַז בְּאוֹתָהּ הַבְּאֵר לְעוֹרַר
 הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזַרְחַ